

Antigén-antitest reakciók modellezése és alkalmazás az ELISA immunkémiai vizsgálatban oldott antigén esetén

Készítette: Fedorszki Ádám

Témavezető: Pfeil Tamás

Alkalmazott Analízis és Számításmatematikai Tanszék

Budapest, 2023

- 1 Bevezetés
- 2 Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén
- 3 Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén
- 4 Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében
- 5 Irodalomjegyzék

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

- $[AbAg]$: az antigén-antitest komplex koncentrációja az idő függvényében.
- $[Ab]$: a szabad antitestek koncentrációja, mint a t idő függvénye.
- $[Ag]$: a szabad antigén koncentrációja, mint a t idő függvénye.
- $[Ab]_T$: az antitestek kezdeti koncentrációja.
- $[Ag]_T$: az antigén kezdeti koncentrációja.
- k_a, k_d : a reakció asszociációs, illetve disszociációs reakciósebességi állandója.
- $K_D = \frac{k_d}{k_a}$ a disszociációs egyensúlyi állandó.

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

Az immunkomplex képződés dinamikáját monoklonális oldat és oldott antigén esetén az alábbi differenciálegyenlet írja le:

$$\frac{d[AbAg]}{dt} = k_a[Ab][Ag] - k_d[AbAg].$$

Érvényesek az anyagmegmaradási egyenletek:

- $[Ab]_T = [Ab] + [AbAg]$,
- $[Ag]_T = [Ag] + [AbAg]$.

Ennek a differenciálegyenletnek egyetlen immunológiailag értelmes egyensúlyi pontja van:

$$[AbAg]_e = \frac{1}{2} \left([Ab]_T + [Ag]_T + K_D - \sqrt{([Ab]_T + [Ag]_T + K_D)^2 - 4[Ab]_T[Ag]_T} \right).$$

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

A monoklonális oldat és oldott antigén esetén az immunológiai értelemszerű egyensúlyi értéket vizsgáltuk az $\ln([Ag]_T)$ teljes antigén koncentráció logaritmus függvényében, a függvény a szimulációkban szigmoidnak bizonyult.

Az inflexióshoz tartozó $y = [Ag]_T$ értékre eredményül az

$$(K_D - [Ab]_T) \cdot y + ([Ab]_T + K_D)^2 = y \cdot \sqrt{(y + [Ab]_T - K_D)^2 + 4 \cdot [Ab]_T \cdot K_D}. \quad (1)$$

implicit egyenletet kaptuk.

Az egyenletnek a Bolzano-tétel alapján létezik pozitív valós megoldása.

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

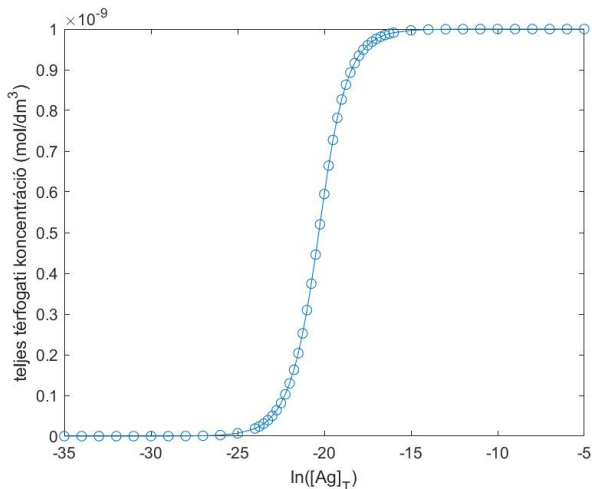
1. Szimuláció

Az 1. Szimuláció az immunkomplex képződés során az egyensúlyi immunkomplex koncentrációját írja le $\ln([Ag]_T)$ függvényében monoklonális oldat és oldott antigén esetén. Az alábbi táblázat tartalmazza az 1. Szimulációbeli paramétereket, itt és később is $M = \text{mol}/\text{dm}^3$ a térbeli koncentráció mértékegysége, neve molaritás.

Antitest klónok száma	$[Ab]_T$ (M)	k_a ($M^{-1}s^{-1}$)	k_d (s^{-1})
1	10^{-9}	10^5	10^{-4}

Az 1. Szimuláció paraméterei

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

Komplex koncentrációk a teljes antigén koncentráció természetes alapú
logaritmusának függvényében.

Az immunkomplex képződés dinamikája monoklonális oldat és oldott antigén esetén

Az ábrán látott függvény szigmoid alakú, a (1) egyenlet egyetlen valós megoldása $y = [Ag]_T = 1,572303 \cdot 10^{-9}$ M, amelyből az inflexiós pont értéke $\ln([Ag]_T) = -20,2707$.

Ha a monoklonális esetben $[Ab]_T$ -t, $[Ag]_T$ -t és K_D -t is a c -szeresére növeljük, akkor $[AbAg]_e$ is a c -szeresére növekszik, ezért az $[Ab]_T$ és K_D adatokkal jellemzett monoklonális oldat szigmoid görbéjéből a $c \cdot [Ab]_T$ és $c \cdot K_D$ adatokkal jellemzett vízszintes eltolással és függőleges nyújtással kapjuk, és ha $[Ab]_T$ valamint K_D mellett a (1) egyenlet megoldása y , akkor $c \cdot [Ab]_T$ és $c \cdot K_D$ mellett $c \cdot y$ megoldás. Az 1. Szimulációban K_D értékét változtatva számos szimulációt futattunk, hogy a monoklonális oldatot megismerjük.

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

Jelölések, ahol $i = 1, \dots, n$:

- $[Ab_i Ag]$: az antigén-antitest komplex koncentrációja az idő függvényében.
- $[Ab_i]$: a szabad antitestek koncentrációja, mint a t idő függvénye.
- $[Ag]$: a szabad antigén koncentrációja, mint a t idő függvénye.
- $[Ab_i]_T$: az antitestek kezdeti koncentrációja.
- $[Ag]_T$: az antigén kezdeti koncentrációja.
- k_{a_i}, k_{d_i} : a reakció n asszociációs, illetve disszociációs reakciósebességi állandója.
- $K_{D_i} = \frac{k_{d_i}}{k_{a_i}}$ a disszociációs egyensúlyi állandó.

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

Az immunkomplex képződés dinamikáját monoklonális oldat és oldott antigén esetén az alábbi differenciálegyenlet-rendszer írja le:

$$\left. \begin{aligned} \frac{d[Ab_1Ag]}{dt} &= k_{a_1}[Ab_1][Ag] - k_{d_1}[Ab_1Ag] \\ &\vdots \\ \frac{d[Ab_nAg]}{dt} &= k_{a_n}[Ab_n][Ag] - k_{d_n}[Ab_nAg] \end{aligned} \right\}.$$

Az anyagmegmaradási egyenletek pedig:

- $[Ab_i]_T = [Ab_i] + [Ab_iAg]$, ahol $i = 1, \dots, n$.
- $[Ag]_T = [Ag] + \sum_{i=1}^n [Ab_iAg]$.

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

2. Szimuláció

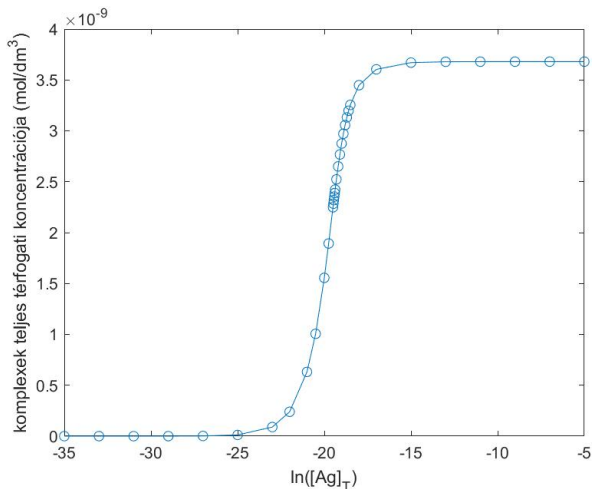
A 2. Szimulációban a nyugodt immunrendszer egyensúlyi összes komplex koncentrációját szimulálom $\ln([Ag]_{\mathcal{T}})$ függvényében 10 klón esetén, amely akkor reális, amikor nem a teljes antigén-molekulát nyomtatják ki, csak egy részét, ami tartalmazza azt az epitópot, ahová az antitestek kötődnek. Az asszociációs és disszociációs reakciósebességi állandók lognormális eloszlásúak. Az $[Ab_i]_{\mathcal{T}}$ értékeit véletlenszerűen egyenletes eloszlásúként választottuk a $[\frac{2}{3} \cdot K_{D_i}; \frac{3}{4} \cdot K_{D_i}]$ intervallumból, ahol $i = 1, \dots, 10$. Az $\ln([Ag]_{\mathcal{T}})$ értéke pedig befutja a $[-35; -5]$ intervallumot, ahol $[Ag]_{\mathcal{T}}$ mol/dm²-ben van megadva. A következő táblázat tartalmazza az egyes klónok paramétereit.

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

klónok	K_D (M^{-1})	k_{a_i} ($M^{-1}s^{-1}$)	k_{d_i} (s^{-1})	$[Ab_i]_T$ (M)
Ab_1Ag	$4,1795 \cdot 10^{-11}$	$1,17 \cdot 10^6$	$4,89 \cdot 10^{-5}$	$3,0701 \cdot 10^{-11}$
Ab_2Ag	$8,4967 \cdot 10^{-11}$	$1,53 \cdot 10^5$	$1,30 \cdot 10^{-5}$	$6,3058 \cdot 10^{-11}$
Ab_3Ag	$2,4211 \cdot 10^{-10}$	$1,14 \cdot 10^6$	$2,76 \cdot 10^{-4}$	$1,6396 \cdot 10^{-10}$
Ab_4Ag	$5,5679 \cdot 10^{-10}$	$3,61 \cdot 10^5$	$2,01 \cdot 10^{-4}$	$4,1357 \cdot 10^{-10}$
Ab_5Ag	$5,8644 \cdot 10^{-10}$	$5,9 \cdot 10^4$	$3,46 \cdot 10^{-5}$	$4,2186 \cdot 10^{-10}$
Ab_6Ag	$6,0588 \cdot 10^{-10}$	$1,19 \cdot 10^5$	$7,21 \cdot 10^{-5}$	$4,0884 \cdot 10^{-10}$
Ab_7Ag	$1,2713 \cdot 10^{-9}$	$1,29 \cdot 10^5$	$1,64 \cdot 10^{-4}$	$8,7705 \cdot 10^{-10}$
Ab_8Ag	$5,6716 \cdot 10^{-10}$	$4,02 \cdot 10^5$	$2,28 \cdot 10^{-4}$	$4,0396 \cdot 10^{-10}$
Ab_9Ag	$1,5881 \cdot 10^{-10}$	$4,20 \cdot 10^5$	$6,67 \cdot 10^{-5}$	$1,1855 \cdot 10^{-10}$
$Ab_{10}Ag$	$1,0417 \cdot 10^{-9}$	$1,20 \cdot 10^5$	$1,25 \cdot 10^{-4}$	$7,7820 \cdot 10^{-10}$

A 2. Szimuláció paramétereit

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

Komplex koncentrációk a teljes antigén koncentráció természetes alapú
logaritmusának függvényében.

Az immunkomplex képződés dinamikája poliklonális oldat és oldott antigén esetén

Az egyensúlyi nemlineáris egyenletrendszer megoldását szimbolikusan végezzük a Matlab program segítségével. A megoldás során immunológiai szempontból csak azokat a valós megoldásokat keressük, amelyek mindegyik koordinátája pozitív.

Az ábra pontjait egy-egy szimulációval kaptuk. A számos szimuláció után különbségi hányados monotonitását vizsgálva becsültük az inflexiós pontot. Az alakváltást feltételezett pontja közelében újabb pontokban végeztük el a szimulációt, ezzel pontosítottuk a becslést. Ebből azt kaptuk, hogy az inflexiós ponthoz tartozó $y = [Ag]_T$ a $[-19, 475; -19, 425]$ intervallumba esik.

Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében

Az összes komplex egyensúlyi koncentrációja $\ln([Ag]_T)$ függvényében a laborkísérletekben és a szimulációkban is szigmoidnak bizonyult. Ezt csak monoklonális esetben sikerült bizonyítanunk. Az [1] cikkbeli modell szerint felszínre kinyomtatott antigén esetén a fix $k = 1$ -gyel illesztett Richards-függvény paramétereinek immunológiai jelentése van, ezért illesztettük az oldott antigén esetében is az összes komplex egyensúlyi koncentrációjára $\ln([Ag]_T)$ függvényében Richards-függvényt. A Richards-függvény következő paraméterezését használtuk:

$$R(x) = A \cdot \left(1 + (d - 1) \cdot e^{-k \cdot (x - x_i)} \right)^{\frac{1}{1-d}},$$

ahol A a felső aszimptota értéke, d az aszimmetria paraméter, k a kezdeti közel exponenciális növekedés rátáját befolyásolja d -vel együtt, x_i az inflexió pont.

Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében

3. Szimuláció

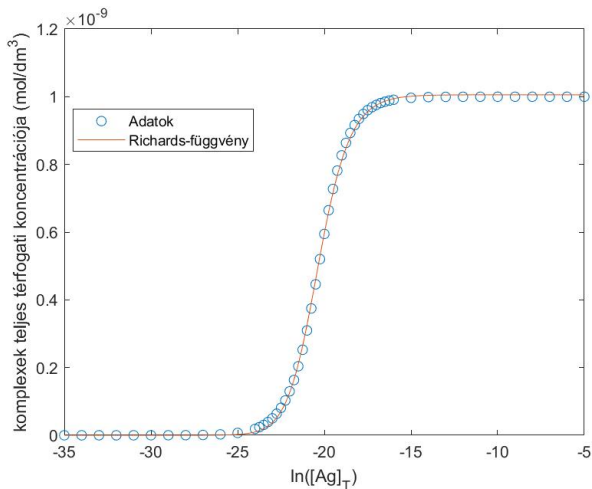
A 3. Szimulációban az 1. Szimuláció eredményéül kapott szigmoid görbére illesztettünk Richards-függvényt fix $k = 1$ -gyel, melynek paraméterei $A = 1,0056 \cdot 10^{-10}$, $d = 1,6941$, $x_i = -20,462$.

4. Szimuláció

A 4. Szimulációban a 2. Szimuláció eredményéül kapott szigmoid görbére illesztettünk Richards-függvényt fix $k = 1$ -gyel, melynek paraméterei $A = 3,7426 \cdot 10^{-9}$, $d = 1,3323$, $x_i = -20,1163$.

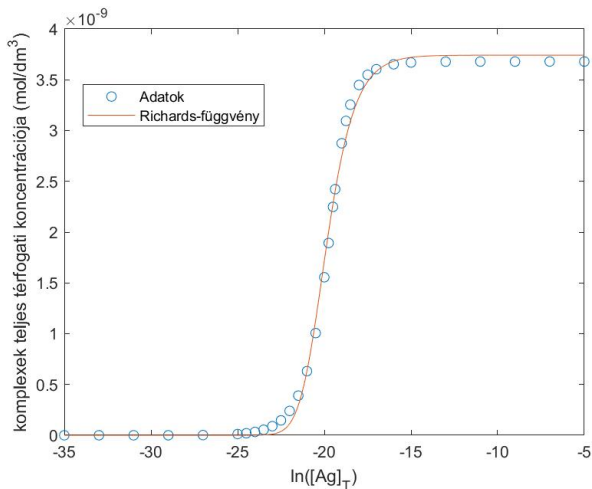

Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében

Az 1. Szimuláció szigmoid grafikonjára illesztett Richards-függvény.

Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében

Az 2. Szimuláció szigmoid grafikonjára illesztett Richards-függvény.

Összes komplex koncentrációja a teljes antigén koncentráció logaritmusának függvényében

A monoklonális és 10 klónos poliklonális oldat eredményei után mono- és poliklonális oldat adatbázist építettünk, mely számos klónszámú oldatot tartalmaz, hogy lássuk mit jelentenek a Richards-paraméterek az oldott antigénes modellben. Célunk, hogy összefüggést találjunk a Richards-függvény paraméterei és a poliklonális oldat tulajdonságai között (az [1]-beli modell szerint x_i és a disszociációs állandó, d és az oldat heterogenitása között van kapcsolat). Az összefüggéseket majd össze tudjuk vetni olyan szérumokkal végzett mérések eredményeivel, melyek ismert kórtörténetű reumatoid arthritiszese betegektől származnak.

- K. Papp, Á. Kovács, A. Orosz, Z. Hérincs, J. Randek, K. Liliom, T. Pfeil and J. Prechl Absolute Quantitation of Serum Antibody Reactivity Using the Richards Growth Model for Antigen Microspot Titration, *Sensors* 2022, 22, 3962
- J. Prechl, K. Papp, Á. Kovács and T. Pfeil The Binding Landscape of Serum Antibodies: How Physical and Mathematical Concepts Can Advance Systems Immunology, *Antibodies* 2022, 11, 43.
- Beatty, J.D.; Beatty, B.G.; Vlahos, W.G. Measurement of monoclonal antibody affinity by non-competitive enzyme immunoassay. *J. Immunol. Methods* 1987, 100, 173–179.
- D. Yang, A. Singh, H. Wu, R Kroe-Barrett Comparison of biosensor platforms in the evaluation of high affinity antibody-antigen binding kinetics, *Analytical Biochemistry* 508 (2016) 78-96
- T. R. Poulsen, A. Jensen, J. S. Haurum and P. S. Andersen Limits for Antibody Affinity Maturation and Repertoire Diversification in Hypervaccinated Humans, *The Journal of Immunology* 2011 187 (8): 4229–4235

Köszönöm a figyelmet!